

Musí se z velkého dobrodružství stát nutné zlo?

Velvarké děti jsou zvědavé a bystré. Přesto mnohé z nich do školy nechodí s nadšením. Naše škola má dobré učitele, přesto mnozí cítí, že je jejich práce stále obtížnější. Město Velvary, coby zřizovatel velvarké školy, chce přispět k rozvoji debaty o podobách současného vzdělávání. Ve spolupráci se ZŠ Velvary a Centre for Modern Education, které chystá v ČR síť vlastních škol Heuréka uplatňujících smysluplný přístup ke vzdělávání, jsme proto připravili diskusní setkání pro rodiče, kteří si o této otázce chtějí promluvit. Budeme rádi, když dorazíte!

Kam se ztrácí zvědavost

Pro člověka je naprosto přirozené učit se. Kdo máte kolem sebe předškolní děti, dobře víte, že je všechno zajímá. „Maminko, jak vzniká mrak?“ „Maminko, na co potřebuješ peníze?“ Děti se ptají, zajímají se, zkoumají a neustále objevují. O tom, že se rády učí, svědčí to, že ty nejnáročnější věci v životě se naučí, ještě než jdou do školy – šestileté děti chodí, mluví, skáčou... A naučily se to samy od sebe, aniž by je někdo zkoušel třeba z chůze.

Zvědavost je u všech dětí přirozená vlastnost. Často s nástupem do školy dojde k tomu, že veškerá zvědavost je náhle pryč. Co se s prvňáčkem stane? Děti nastoupí do školy a na jejich přirozenou touhu po učení se je rázem zapomenuto. Vnitřní motivace a hlad po nových zážitcích jsou nahrazeny motivací vnější – nálepkami, puntíky a známkami. Netrvá to dlouho a děti se přestávají učit proto, že by je to bavilo a že by se něco chtěly dozvědět, ale proto, aby dostaly jedničku. Podle psycholožky Jany Nováčkové tento proces trvá zhruba šest týdnů. Šest dlouhých let tak mají děti z učení radost, a často stačí pouhých šest týdnů k tomu, aby děti přestalo učení bavit.

Učí se rády, ale do školy chodit nechtějí

Jak říká Tomáš Feřtek z EDUinu, prostředí školy navíc často není právě inspirativní – uzavřená místnost, kde sedí až třicet dětí stejného věku a pokud možno ukázněně a mlčky naslouchají výkladu. Jejich úkolem je zapisovat si a co nejvěrněji zopakovat, co slyšely, za což jsou odměněny číslicí od jedné do pěti. Děti testujeme, hodnotíme, zkoušíme a porovnáváme, často není prostor pro chybu ani pro vlastní tvořivost. Asi každý z nás si vzpomeneme na nepříjemné pocity spojené právě se zkoušením.

Máme tak před sebou paradoxní situaci – děti se rády učí, ale většina z nich nechce chodit do školy. Chodit do ní musí, protože však nemají správnou motivaci, pamatují si ze školy pramálo. Dnešní škola je obtížným prostředím pro žáky i pro učitele. Naštěstí máme na místních školách řadu schopných a inspirativních pedagogů, kteří tuto situaci vnímají a hledají nové cesty, stávající a pevně zakořeněný systém je ale těžké či nemožné měnit. Stále se mluví o reformách školství, mnoho se však nemění. A tak i představy učitelů o tom, jak dáti dětem co nejvíce, berou tvář v tvář skutečnosti brzy za své...

Jak podpořit malé průzkumníky

V každém dítěti se skrývá malý průzkumník s obrovskou touhou učit se novým věcem. Velký vliv má samozřejmě škola, ale i my jako rodiče můžeme udělat hodně pro to, aby jim tato touha zůstala.

1. **Svět je nejlepší škola** – Neizolujme děti od života, naopak. Nejvíce se naučí v reálných situacích – jeden dobrovolnický projekt, kde děti vysází stromy, vydá za desítky hodin občanské výchovy.

2. **Přátelské prostředí je základ** – Při stresu se lidský mozek nedokáže učit. Děti potřebují zažívat při práci pocit bezpečí toho, že se vlastním úsilím zlepšují.
3. **Následujme své dítě (a jeho zájmy)** – Miluje vaše dítě auta, ale číst ho nebaví? Pořídte mu obrázkovou knížku o autech s doprovodnými komentáři. Písmenka ho rázem začnou zajímat. Proč psát neoblíbené diktáty? Dítě může psát o tom, co ho baví – ať je to lyžování, nebo třeba dinosauři.
4. **Posilujme smysluplnost** – U všeho, co se dítě naučí, mu zkusme ukázat smysl a provázanost s jeho životem. Učit se systém a názvy rostlin asi velký smysl nedává, ale připravit si k obědu salát z rostlin, které musíme předtím poznat, ano.
5. **Hra vždy zabere** – Hra je metoda, kterou příroda nutí děti učit se. Je v nich evolučně zakořeněna. Hrou se děti naučí všechno – i bez testování.
6. **Učme se v pohybu** – Dítě je instinktivně v neustálém pohybu, sezení jde proti jeho přirozenosti. Venku se dá naučit téměř všechno – od barev a čísel po geologické jevy, které uvidíme na vlastní oči.
7. **Učme se navzájem** – Dětské psychologové vědí, že míchání dětí různých věkových skupin je velmi přínosné pro všechny. Děti se raději učí, naučí se toho více a lépe si věci zapamatují.
8. **Inspirujme je** – Děti jsou přehlceny velkým množstvím detailních informací. Nechápu, proč by se je měly učit, když si je díky internetu zjistí často rychleji než my. Potřebují naopak, abychom jim pomohli s hledáním sebe sama a s formováním jejich osobnosti. Také chtějí objevovat zákonitosti světa kolem sebe, Sdílejme s nimi důležité myšlenky, diskutujme, otevírejme zajímavá témata... Namísto předkládání jednoznačných pravd je nechme kriticky myslet, formovat své názory a postoje, učme je dívat se na svět z různých úhlů pohledu a především nechme je objevovat svět kolem sebe.
9. **Nechme děti dělat chyby** – Dítě k úspěšnému učení potřebuje mít možnost dělat beztrestně chyby a učit se z nich. Chybu tak můžeme brát jako skvělou příležitost posunout se dál.
10. **Radost z úspěchu** – Děti rády vidí výsledky své práce. Je dobré nechat je vyrábět, vařit a tvořit. Pak budou mít výsledek, na který budou hrdé – ať už v podobě dortu pro kamarády, nebo budky pro ptáky.
11. **Nepodceňujme děti** – Děti nás stále dokola překvapují, jaké úžasné diskuse jsou schopny vést na témata, která je zaujmou, a co jsou všechno schopny vytvořit už v útlém věku.
12. **Pomozme dětem naučit se myslet** – Děti se naučí spolupracovat tím, že spolupracují. Stejně tak se děti naučí myslet tím, že myslí. Diskutujme s dětmi, ptejte se jich, nepředkládejme jim snadné odpovědi, podněcujme jejich myšlení. Budete z něj mít radost Vy i Vaše dítě.
13. **Známka je jen číslo** – Poskytujeme zpětnou vazbu, nechme děti ohodnotit upřímně samy sebe. Nespokojte se s jedničkou, ale ptejte se svého dítěte, co se naučilo, k čemu mu to bude a co dalšího ho ještě zajímá – jaké otázky to v něm vyvolává. Znamka je jen „číslo“, které často nevyovídá o tom, jaký pokrok dítě udělalo nebo jaké úsilí věnovalo učení. Zkusme se místo obvyklých otázek „Co máš z češtiny“ nebo „Co bylo ve škole“ zeptat „Co ti dnes udělalo radost?“ nebo „Co tě dnes nejvíce zaujalo?“.
14. **„Jděte jim z cesty“** – Děti jsou přirozeně zvědavé, když mají kolem sebe podnětné prostředí, které jim pomůže objevovat svět. Stále více lidí odborníků se shoduje na tom, že radostné učení vyžaduje svobodu. A pokud ji děti

nemají, nepomohou ani interaktivní tabule, ani „úplatky“ v podobě pochval nebo hrozby v podobě špatných známek. Svoboda samozřejmě neznámá, že nemusí respektovat dohodnutá pravidla a hranice, ale zejména to, že přebírají zodpovědnost za svoje učení.

15. **Ta pravá škola pro vaše dítě** – Všichni chceme pro své dítě to nejlepší, ale samozřejmě každý je jiný a vyhovuje mu jiný přístup. Pro někoho je tou nejlepší cestou domácí vzdělávání, někdo je spokojen na státní škole. Řadě lidí však klasické vzdělávání nevyhovuje – vznikají tak školy komunitní a soukromé, objevují se experimentální třídy.

Pokud i Vás otázka učení a vzdělávání zajímá a rádi o ní přemýšlíte, přijďte na rodičovský workshop, který pořádá město Velvary ve spolupráci se společností CFME, která se touto problematikou dlouhodobě zabývá.

Setkání se uskuteční v pátek 5. 2. v od 17 hodin v ZUŠ Velvary a jeho součástí bude souběžný badatelský program pro děti!

Z důvodu omezeného počtu míst se, prosím, registrujte na www.zsheureka.cz.
Těšíme se na Vás!